

Fastställd av generaldirektör Greger Bååth den 24 juni 2013

Framtagen av Carin Lindgren, Malin Johansson och Helena Foss Ahldén

Ramkursplan i teckenspråk som modersmål – för hörande barn till döva och hörselskadade föräldrar (CODA)

Språk är människans främsta redskap för att tänka, kommunicera och lära. Genom språket utvecklar människor sin identitet, uttrycker känslor och tankar och förstår hur andra känner och tänker. Att ha ett rikt och varierat språk är betydelsefullt för att kunna förstå och verka i ett samhälle där kulturer, livsåskådningar, generationer och språk möts. Att ha tillgång till teckenspråket underlättar också språkutveckling och lärande inom olika områden.

Syfte

Undervisningen i teckenspråk som modersmål ska syfta till att eleverna utvecklar kunskaper i och om teckenspråket. Genom undervisningen ska eleverna ges möjlighet att utveckla sitt teckenspråk så att de får tilltro till sin språkförmåga och kan uttrycka sig i olika sammanhang och för skilda syften. Undervisningen ska bidra till att eleverna erövrar kunskaper om teckenspråkets uppbyggnad och blir medvetna om teckenspråkets betydelse för det egna lärandet.

Undervisningen ska stimulera elevernas intresse för att teckna och lyssna. I undervisningen ska eleverna möta och utveckla kunskaper om teckenspråkiga texter, annat estetiskt berättande och olika former av sakprosa på teckenspråk. Därigenom ska eleverna ges möjlighet att utveckla sitt språk, sin identitet och förståelse för omvärlden. Undervisningen ska också bidra till att eleverna utvecklar kunskaper om hur man formulerar egna åsikter och tankar på teckenspråk. De ska även stimuleras till att uttrycka sig genom andra estetiska uttrycksformer.

Undervisningen ska ge eleverna förutsättningar att utveckla sin identitet och bli flerspråkiga. Genom undervisningen ska eleverna därför ges möjligheter att utveckla sina kunskaper om teckenspråket, dess normer, uppbyggnad, historia och utveckling. Undervisningen ska också bidra till att eleverna utvecklar ett jämförande förhållningssätt till språk.

Genom undervisningen i teckenspråk för hörande barn till döva och hörselskadade föräldrar ska eleverna sammanfattningsvis ges förutsättningar att utveckla sin förmåga att

- formulera sig och kommunicera på teckenspråk,
- använda teckenspråket som ett medel för sin språkutveckling och sitt lärande,
- anpassa språket efter olika syften, mottagare och sammanhang,
- urskilja språkliga strukturer och följa språkliga normer,
- tillgodogöra sig och analysera olika typer av texter för olika syften samt
- reflektera över dövas och hörselskadades livsvillkor ur ett historiskt och kulturellt perspektiv.

Centralt innehåll

Årskurs 1-3

Teckna, lyssna och samtala

- Strategier för att tillgodogöra sig teckenspråkiga texter utifrån textens form och innehåll.
- Strategier för att planera och producera olika typer av texter om för eleven välbekanta ämnen. Berättande för olika mottagare.
- Teckenspråkets struktur i satser. Olika typer av satser och andra icke-manuella grammatiska markörer.
- Samtal med fokus på innehåll. Olika former för att ge och ta ordet, ge och ta emot återkoppling på vad som har sagts, samt för att påkalla och behålla uppmärksamhet.
- Tecken, fraser, och satser i jämförelse med svenskan

Berättande texter och sakprosatexter

- Berättande texter för barn till exempel sagor och myter från olika tider. Berättande texter som belyser människors upplevelser och erfarenheter.
- Beskrivande och förklarande texter för barn.

Språkbruk

- Tecken, fraser och begrepp för att uttrycka känslor, kunskaper och åsikter.
- Teckenspråkstolkning och hur man går till väga vid tolkade samtal till exempel hur tolk används tolkens uppgift och tystnadsplikt.

Kultur och språk

- Teckenspråkigt beteende i olika kommunikativa situationer och hur de visuella villkoren präglar beteendet.
- Teckenspråk i teater och poesi.

Årskurs 4-6

Teckna, lyssna och samtala

- Strategier för att tillgodogöra sig teckenspråkiga texter från olika medier. Att uppfatta texters budskap, både det tecknade och det som är av underförstådd betydelse.
- Strategier för att planera och producera olika typer av texter med anpassning till deras typiska uppbyggnad och språkliga drag.
- Språkliga och grammatiska strukturer i teckenspråket och i jämförelse med svenskan.
- Likheter och olikheter mellan teckenspråk, talat och skrivet språk.
- Hjälpmedel för teckenförståelse

Berättande texter och sakprosatexter

- Berättande texter för barn och unga i form av skönlitteratur, teckenspråkspoesi, sagor och myter från olika tider som är författade eller översatta till teckenspråk. Texter som belyser människors villkor, identitets- och livsfrågor.
- Berättande texters typiska språkliga drag samt deras tecken, fraser och begrepp.
- Beskrivande, förklarande och instruerande texter för barn och unga. Texternas innehåll och deras typiska tecken, fraser och begrepp.

Språkbruk

- Tecken, fraser och begrepp för att uttrycka känslor, kunskaper och åsikter. Tecken, fraser och begrepps nyanser.
- Teckens form och betydelse till exempel synonymmer och homonymer.

Kultur och språk

- Teckenspråkets betydelse för tillhörighet och identiteten.
- Skolgång för döva och hörselskadade och dess betydelse.
- Teckenspråk i teater och poesi.

Årskurs 7-9

Teckna, lyssna och samtala

- Strategier för att tillgodogöra sig och analysera teckenspråkiga texter från olika medier. Att uppfatta texters budskap, både det tecknade och det som är av underförstådd betydelse.
- Strategier för att formulera sig i olika typer av teckenspråkiga texter med anpassning till deras typiska uppbyggnad och språkliga drag. Skapande av texter där tecken och bild samspelar.
- Presentationer och berättande för olika mottagare. Anpassning av språk, innehåll och disposition efter syfte och mottagare.
- Strukturella och grammatiska likheter och olikheter mellan texter på teckenspråk och svenskan.

Berättande texter och sakprosatexter

- Teckenspråkiga texter för ungdomar och vuxna, teckenspråkspoesi, dramatik, sagor och myter från olika tider. Teckenspråkiga texter som belyser människors villkor, identitets- och livsfrågor.
- Språkliga drag, tecken, fraser och begrepp i teckenspråkiga texter för ungdomar och vuxna.
- Beskrivande, förklarande, instruerande och argumenterande texter, Texternas innehåll, typiska språkliga drag samt deras tecken, fraser och begrepp.
- Texter som kombinerar tecken och bild och deras språkliga och dramaturgiska komponenter. Hur uttrycken kan samspela med varandra, till exempel i film, teaterföreställningar och på internet.

Språkbruk

- Tecken, fraser och begrepp för att uttrycka känslor, kunskaper och åsikter. Ords och begrepps nyanser och värdeladdning.
- Skillnader i språkanvändning beroende på i vilket sammanhang, med vem och med vilket syfte man kommunicerar.
- Översättning av och jämförelser mellan texter på teckenspråk och på svenska.
- Teckenspråkstolkning i formella och informella samtal och vid föredrag.

Kultur och språk

- Teckenspråkets ställning i förhållande till de nationella minoritetsspråken.
- Skolgång för döva och hörselskadade och dess betydelse i Sverige genom tiderna.
- Levnadsvillkor för hörande barn till döva och hörselskadade föräldrar, organisationer och mötesplatser.
- Teckenspråkets uttrycksformer inom teater och poesi.
- Teckenspråkets ursprung och förändring över tid. Oralismen, teckenspråkets erkännande, den tekniska utvecklingen och teckenspråkets ställning i dagens samhälle.

Gymnasiet

Teckna, lyssna och samtala

- Strategier för att tillgodogöra sig och analysera olika typer av teckenspråkiga texter från olika medier. Att uppfatta texters budskap både det tecknade och det som är av underförstådd betydelse.
- Strategier för att förstå att budskap kan uppfattas på olika sätt beroende av mottagare.
- Strategier för att formulera sig och kommunicera i avancerade sammanhang med anpassning till teckenspråkets typiska uppbyggnad och språkliga drag.
- Presentationer och framställning i och inför grupp, till exempel omfattande presentationer, intervjuer och argumentationer. Anpassning av språk, innehåll och disposition efter syfte och mottagare.
- Likheter och olikheter mellan texter på teckenspråk och svenskan samt översättningar mellan språken.

Berättande texter och sakprosatexter

- Skönlitterära verk och författarskap. Teckenspråkiga texter som speglar dövas villkor i nutid och förr i tiden.
- Sakprosatexter som anknyter till elevens studieväg. Texter i olika medier som tar upp aktuella samhällsfrågor och kulturella frågor.
- Teckenspråkiga texter och dikter inom litteratur och texter från svensk litteratur för olika typer av jämförelse.
- Beskrivande, förklarande, instruerande och argumenterande texter, utifrån texternas typiska språkliga drag, bearbeta och analysera texternas innehåll genom egen reflektion och andras respons.
- Texter som kombinerar tecken och bild och deras språkliga och dramaturgiska

komponenter. Hur uttrycken kan samspela med varandra och påverka innehållet, till exempel i film, teaterföreställningar och i webbtexter.

Språkbruk

- Fördjupat tecken- och begreppsfröåd för att uttrycka känslor, kunskaper och åsikter.
- Teckenspråkets spridning och förekomst samt hur språket används.
- Tecken och begrepp med särskild tonvikt på ord som hör till medborgarrollen och samhällslivet.
- Teckenspråkstolkning, skillnader i språkanvändning mellan teckenspråkstolkade och ursprungliga texter. Tolsituationens påverkan på samtalet.

Kultur och språk

- Aktuella samhällsfrågor som rör teckenspråk, identitet och dövas och hörselskadades livsvillkor.
- Skolgång för döva och hörselskadade och dess betydelse i Sverige och i olika länder och genom tiderna
- Levnadsvillkor för hörande barn till döva och hörselskadade föräldrar i Sverige och världen, i ett historiskt perspektiv och i nutid.
- Jämförelse mellan teckenspråkets ställning i olika länder.